2026, Yıl/Year: 14, Sayı/Issue: 46, ISSN: 2147-8872

TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi

TURUK International Language, Literature and Folklore Researches Journal

Geliş Tarihi /*Date of Received: 01.07.2026*

Kabul Tarihi / *Date of Accepted: 09.09.2026*

Sayfa /*Page: 88-102*

Research Article / Araştırma Makalesi

Yazar / Writer:

Dr. Öğr. Üyesi Recep Yürümez

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü Öğretim Üyesi

recep.yurumez@hbv.edu.tr

VEFÂT-NÂME-İ HZ. FÂTIMA'NIN FARKLI BİR NÜSHASI VE ESERDE BULUNAN KALIP İFADELER

Öz

Bu çalışmada, Klasik Sonrası Çağatay Türkçesi dönemine ait Vefât-nâme-i Ḥażret-i Fāṭımā Rażıyallāhu ʿAnhā adlı mensur eser incelenmiştir. G. Jarring Koleksiyonu'nda 182, Prov. 342 numarasıyla kayıtlı 322 varaklık risalenin 291b-293b varakları arasında bulunan eser, Hz. Fâtıma'nın vefatını konu edinmektedir. Çalışmada öncelikle yazmanın fiziksel özellikleri ve nüsha özellikleri ortaya konulmuş; ardından eser, Vefâtnâme-i Bübi Fâtıma ve Fāṭımānıŋ Vefâtı adlı metinlerle içerik ve biçim bakımından karşılaştırılmıştır. İncelenen eserin üç bölümden oluştuğu belirlenmiştir. İlk bölümde Hz. Fâtıma'nın vefatından önceki hazırlıkları ve vasiyetleri, ikinci bölümde Hz. Ali'nin rüyası ve iğne hadisesi, üçüncü bölümde ise Hz. Süleyman'ın kızının Hz. Fâtıma'ya hizmetkâr olarak verilmesi anlatılmaktadır. Araştırmada tasnif ve doküman incelemesi yöntemlerinden yararlanılmış; eserin çeviri yazısı yapılarak ses ve şekil bilgisi bakımından dikkat çekici özellikleri tespit edilmiştir. Ayrıca metinde Oğuz Türkçesinin etkisini gösteren dil unsurları, deyimler ve halk kültürüne ilişkin sayı motifleri değerlendirilmiştir. Nüshalar arasındaki benzerlik ve farklılıklar, metnin ortak bir anlatı geleneği içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Tespit edilen dil özellikleri, Çağatay Türkçesinin geç dönemindeki değişim ve etkileşimleri bakımından da dikkat çekicidir. Çalışma, eserin Klasik Sonrası Çağatay Türkçesinin dil özelliklerini, Oğuz Türkçesi etkisini ve dönemin dinî ve halk kültürüne ait

unsurlarını yansıtması bakımından önemli bir kaynak olduğunu ortaya koymaktadır. Bu yönüyle eser, Çağatay Türkçesi araştırmalarına önemli katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çağatay Türkçesi, Klasik Sonrası Çağatay Türkçesi, vefât-nâme, Hz. Fâtıma, G. Jarring Koleksiyonu, Oğuz Türkçesi.

A FURTHER MANUSCRIPT COPY OF VEFÂT-NÂME-İ HZ. FÂTIMA AND ITS FORMULAIC EXPRESSIONS

Abstract

This study examines the prose work entitled Vefāt-nāme-i Ḥażret-i Fāṭımā Rażıyallāhu ʿAnhā, which belongs to the Post-Classical Chaghatay Turkish period. The work is located on folios 291b–293b of a 322-folio manuscript registered as No. 182, Prov. 342 in the G. Jarring Collection and narrates the death of Fāṭima. First, the physical and codicological features of the manuscript were identified; subsequently, the work was compared in terms of content and form with the texts entitled Vefâtnâme-i Bübi Fâtıma and Fāṭımānıŋ Vefâtı. The examined work was found to consist of three sections. The first section describes Fāṭima's preparations and last wishes before her death; the second relates ʿAlī's dream and the incident involving a needle; and the third concerns the daughter of Prophet Solomon being given to Fāṭima as a servant. The study employed classification and document analysis methods. A transcription of the work was prepared, and noteworthy phonological and morphological features were identified. In addition, linguistic elements reflecting the influence of Oghuz Turkish, idiomatic expressions, and numerical motifs associated with folk culture were examined. The similarities and differences among the manuscripts indicate that the text should be evaluated within a shared narrative tradition. The linguistic features identified are also noteworthy in terms of the changes and linguistic interactions that characterized the later period of Chaghatay Turkish. The study demonstrates that the work constitutes a valuable source for the study of the linguistic features of Post-Classical Chaghatay Turkish, the influence of Oghuz Turkish, and the religious and folk-cultural elements of the period. In this respect, the work makes a noteworthy contribution to research on Chaghatay Turkish.

Keywords: Chaghatay Turkish, Post-Classical Chaghatay Turkish, vefāt-nāme, Fāṭima, G. Jarring Collection, Oghuz Turkish.

Giriş

Türk edebiyatının önemli kaynak eserleri arasında yer alan el yazmaları, halk edebiyatı ve divan edebiyatına ait manzum ve mensur metinlerin yanı sıra halk kültürüne ilişkin zengin malzemeler içermektedir (Gün 2022: 1246-1247). Bu eserler, edebî değerlerinin yanında Türk diline, tarihine, kültürüne ve sanatına ışık tutmaları bakımından önem taşımaktadır. Bu birikimin tarihî ve dilsel boyutlarıyla izlenebildiği dönemlerden biri, Çağatay Türkçesi devridir (Yürümez 2024c: 578).

Çağatay Türkçesiyle kaleme alınan el yazmaları arasında bulunan vefât-nâmeler de bu dönemin dinî ve edebî anlatı geleneğini yansıtan eserlerdendir.

Arapça vefât sözcüğüne dayanan vefât-nâme terimi, "başta Hz. Peygamber olmak üzere diğer peygamberlerin, kimi din büyüklerinin, mutasavvıfların, devlet adamlarının ve tarihî simaların nasıl vefat ettiğini menkıbevi bir üslupla müstakil şekilde ele alan ekseriyeti mesnevi nazım formu ile bazen de mensur yazılmış eserlere verilen genel addır" (Kayaokay 2021: 82). Vefât-nâmelerin, Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesiyle bilinen pek çok örneği bulunurken Çağatay Türkçesiyle müstakil eser olarak bilinen üç örneğinden birisi Şemsi Âsî Özkendî mahlasını kullanmış olan Şemseddin Özkendî'ye ait manzum eser (Kaba 2022: 1043); diğeri ise G. Jarring'in koleksiyonundan temin edilmiş olan No 182, Prov. 342 kayıt numaralı risalenin 281b-291a sayfaları arasında yer almakta olan *vefāt-nāme-i ān ḥażret ṣallāhü ʿaleyhi ve sellem* adlı mensur eserdir. Çalışmamıza konu olan ve Hz. Fâtıma'nın vefatını konu alan üçüncü vafat-nâmenin ise ulaşabildiğimiz üç ayrı nüshası bulunmaktadır.

El yazması esere konu olan Hz. Fâtıma, 605 yılında Mekke'de dünyaya gelmiştir. Parlak, beyaz, aydınlık yüzlü anlamında *Zehra*; namuslu, iffetli anlamında *Betül* ve Hz. Peygamber'in kendisini anne sevgisiyle sevmesinden dolayı da "babasının annesi" anlamındaki *Ümmü Ebîhâ* lakaplarıyla anılmaktadır. Hz. Peygamber'in kızlarının en küçüğü olan Hz. Fâtıma, 15 yaşında Hz. Ali ile evlendikten sonra sırasıyla Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Muhassin, Ümmü Külsüm ve Zeyneb adlı çocukları dünyaya getirmiştir. Hz. Fâtıma, 22 Kasım 632 tarihinde, yani Hz. Peygamber'den yaklaşık beş buçuk ay sonra vefat etmiştir (URL-1).[1] Takva sahibi, örnek bir mümine, örnek bir evlat ve eştir. Bunlar dışında, Hz. Peygamberin neslinin onun çocukları üzerinden devam etmesi gibi sebeplerle de İslam tarihinde güzide bir yere sahiptir.

Gerek nesebi gerekse İslam tarihindeki yeri ve şahsiyeti dolayısıyla Hz. Fâtıma hakkında bugüne kadar çok sayıda araştırma yapılmış, çeşitli sempozyumlar düzenlenmiş ve farklı disiplinlere mensup araştırmacılar tarafından birçok çalışma yayımlanmıştır. Bu çalışmalar arasında, tarihî Türk lehçelerinden Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait ve Hz. Fâtıma'nın vefatını konu edinen *Hz. Fâtıma Destanı* (Ölker 2016: 351-366); *Kıssa-i Fâtımâ* adlı eseri halk bilimi açısından ele alan *Hz. Fâtıma'nın Ölümüne Dair Yazılan Halk Tipi Bir Mesnevinin Halk Bilimi Açısından İncelenmesi* (Ayaz 2022: 251-262) ve Hz. Fâtıma'nın vefatına ilişkin bir metni de ihtiva eden Manzum Bir Destan Kitabı (Destân-ı Veysel Karânî, Vefât-ı Hz. Fâtıma, Vefât-ı Hz. İbrâhîm, Hikâyet-i Gügercin, Hikâyet-i Geyik) (Kuzubaş 2008: 315-322) dikkate değer örnekler arasında yer almaktadır. Hz. Peygamber'in vefatından derinden etkilenen Hz. Fâtıma'nın yaşadığı hüzün ve kederin ardından yaklaşık altı ay sonra vefat ettiği yönündeki anlatı, onun ölümü etrafında teşekkül eden edebî metinlerin de önemli kaynaklarından biri olmuştur. Bu durum, Hz. Fâtıma'nın vefatını konu alan mersiyelerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamış; kimi mevlit metinlerinde onun Hz. Peygamber'in vefatı sonrasında yaşadığı derin üzüntüye yer verilmiş ve zamanla Mevlid-i Fâtıma ile Vefat-ı Hz. Fâtıma gibi müstakil eserlerin kaleme alınmasına vesile olmuştur (Şengün 2008: 427). Hz. Fâtıma'ya yönelik ilmî ve kültürel ilginin günümüzde de devam ettiği görülmektedir. Bu kapsamda Sivas

[1] Şiî inancında Hz. Fâtıma'nın şehadeti için iki farklı tarih kabul edilmektedir. Bu tarihler arasındaki yaklaşık on günlük dönem, kesin tarihin belirlenememesi sebebiyle İran'da *Eyyâm-ı Fâtımiye* olarak anılmaktadır (Gün 2024: 419).

Belediyesi tarafından düzenlenen sempozyum ve ardından yayımlanan sempozyum kitabı önemli örneklerden biridir. Söz konusu kitapta yer alan bildirilerde Hz. Fâtıma'nın hayatı, şahsiyeti ve İslam kültüründeki yeri farklı yönleriyle ele alınmıştır (Aksu ed. 2017).

Tarafımızdan tespit edilen ve diğer iki nüsha ile çeşitli açılardan karşılaştırması yapılan *Vefāt-nāme-i Ḥażret-i Fāṭımā Razıyallāhu ʿAnhā* adlı eser G. Jarring'in koleksiyonundan temin edilen No. 182, Prov. 342 numara ile kayıtl el yazması risalenin 291b-293b sayfaları arasında yer almaktadır. El yazması eserin ilk sayfasında 1784-1785, Ḳābūs-nâme bölümünde (H. 1235) M. 1879-1820, Miʿrâc-nâme bölümünde (H. 1211) M. 1796-1797 yıllarının geçmesi, eserin Klasik Sonrası Çağatay Türkçesi devrine (1600-1921) (Eckmann 2009: 16) ait olduğunun en önemli göstergelerindendir. El yazması eser, siyah mürekkep kullanılarak talik yazıyla, her sayfada 15 satır olacak şekilde çoğu nesir biçiminde kaleme alınmıştır. Dış kapağı kahverengi meşin iç kapağı mukavva olan toplam 322 varaklık bu risalenin 291b-293b sayfaları arasında, üzerine çalışma yapılan *Vefāt-nāme-i Ḥażret-i Fāṭımā Razıyallāhu ʿAnhā* yer almaktadır. Eserde hareke kullanılmamış; sadece bazı kelimelerde şeddeden faydalanılmıştır. Çift cetvelli eserde iç cetvel yaldızlıdır. Eserin son sayfasında herhangi bir tarih veya yazar/müstensih ismi yer almamaktadır[2].

İncelenen esere benzer bir vefat-nâme, *Çağatayca Bir Dinî Hikâyeler Mecmuası* adlı çalışmada *Vefâtnâme-i Bübi Fâtıma* başlığıyla yayımlanmıştır (Kolikpınar 2024: 1-623). Söz konusu metin çalışmanın 30-32. sayfaları arasında yer almakta olup el yazması nüshada 4b-6b varakları arasındadır. İncelenen eser ile *Vefâtnâme-i Bübi Fâtıma*'nın giriş bölümleri, aynı metnin farklı nüshaları olduklarını düşündürecek ölçüde benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte incelenen el yazmasının ilerleyen varaklarında konu ve içerik bakımından belirgin bir farklılaşma ortaya çıkmakta ve metin, *Vefâtnâme-i Bübi Fâtıma*'dan bütünüyle ayrılmaktadır. İki eser arasındaki biçimsel benzerlikler ve farklılıklar aşağıdaki şekilde gösterilebilir:

	Vefāt-nāme-i Ḥażret-i Fāṭımā Razıyallāhü ʿAnhā	**Vefâtnâme-i Bübi Fâtıma**
1.	Risale içerisinde müstakil bir eserdir.	Eser içerisinde bir bölümdür.
2.	Harekesiz talik yazı ile yazılmıştır.	Harekesiz talik yazı ile yazılmıştır.
3.	Her sayfada 15 satır bulunmaktadır.	Her sayfada 13 satır bulunmaktadır.
4.	2 varaktan biraz fazladır.	2 varaktır.

İçerik bakımından değerlendirildiğinde, çalışmaya konu olan eser *Vefâtnâme-i Bübi Fâtıma*'dan farklı olarak üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Hz. Fâtıma'nın vefat edeceğini öğrenmesi ve bunun üzerine gerçekleştirdiği davranışlar anlatılmaktadır. İkinci bölümde, Hz. Ali'nin rüyasında Hz. Fâtıma'nın cennete giremediğini görmesi konu edilmektedir. Bunun sebebi, Hz. Fâtıma'nın sahibine iade etmeyi unuttuğu bir iğnedir. Hz. Ali'nin söz konusu iğneyi sahibine teslim etmesinin ardından Hz. Fâtıma'nın cennete girdiği anlatılmaktadır. Üçüncü ve son bölümde ise Hz.

[2] Risale ile ilgili geniş bilgi için bk. (Yürümez 2024a: 62-71; Yürümez 2024b: 1218-1245; Yürümez 2024c: 577-594).

Süleyman'ın kızının Hz. Fâtıma'ya hizmetkâr olarak verilmesi üzerinde durulmaktadır. Eserin bu üç bölümünden yalnızca ilk bölüm, *Vefâtnâme-i Bübi Fâtıma* adlı hikâyeyle içerik bakımından benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte iki metin arasında olay örgüsü, anlatım biçimi ve dil özellikleri bakımından çeşitli farklılıklar bulunmaktadır. Söz konusu farklılıklardan bazıları şu şekildedir:

	Vefāt-nāme-i ḥażret-i Fāṭımā razıyallāhü ʿanhā (A nüshası)	**Vefâtnâme-i Bübi Fâtıma (B nüshası)**
1.	Hz. Fâtıma'nın vefat edeceğinden haberdar olması.	Yatsı namazından sonra Hz. Fâtıma'nın tesbihini çekip uyuması ve rüyasında vefat edeceğini görmesi.
2.	Hz. Fatıma'nın abdest alması, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in saçlarını taraması, hamur yoğurması.	Bu rüyadan sonra Hz. Fatıma'nın kendi saçlarını taraması, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in pijamalarını yıkaması, saçlarını taraması ve hamur yoğurması
3.	Bu dünyalık uğraşları gören Hz. Ali'nin şaşkınlığı.	Bu dünyalık uğraşları gören Hz. Ali'nin şaşkınlığı.
4.	Hz. Fâtıma'nın Hz. Peygamberin vefatı üstünden 6 ay geçtiğini ve artık kendisinin de emaneti teslim etme vaktinin geldiğini bu sebeple bahsi geçenleri yaptığını Hz. Ali'ye anlatması.	Hz. Fâtıma'nın emaneti teslim etme vaktinin gelmesinden dolayı bunları yaptığını Hz. Ali'ye anlatması.
5.	Hz. Ali'nin ağlayarak kendisini de bir an önce yanına almasını, kendisi gibi asi kuldan yüz dua iletmesini istemesi.	Hz. Ali'nin Allah'a yüz dua, Hz. Peygambere dua etmesi ve Hz. Fâtıma'dan bir an önce kendisini de yanına alınmasını dilemesini istemesi.
6.	Hz. Fatıma'nın sırasıyla 3 vasiyeti: Cenazesini Hz. Ali'nin yıkaması, yüksek sesle ağlanmaması ve evdeki fermanın da kendisi ile mezara koyulmasıdır.	Hz. Fatıma'nın 3 vasiyeti: Hz. Ali'nin yüksek sesle ağlamaması, kendisini Hz. Ali'nin yıkaması ve Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i başının üst tarafına oturtmasıdır.
7.	Bu incelediğimiz eserde 3. vasiyettir.	Hz. Fatıma'nın Hz. Ali'den kendisi ile evdeki fermanı da mezara koymasını istemesi.

8.	Hz. Ali'nin bu fermanda ne olduğunu sorması.	Hz. Ali'nin bu fermanda ne olduğunu sorması.
9.	Hz. Peygamberin kızının mihri için bin dirheme karar vermesi ancak Hz. Fatıma'nın bunu kabul etmemesi üzerine Cebrail'in gelerek Allah (CC)'ın mihir olarak 8 cenneti Hz. Fâtıma'ya verdiğine dair bir ferman olduğunu açıklaması.	Hz. Peygamberin kızının mihri için yüz bin dirheme karar vermesi ancak Hz. Fatıma'nın bunu kabul etmemesi üzerine Cebrail'in gelerek Allah (CC)'ın mihir olarak 8 cenneti Hz. Fâtıma'ya verdiğine dair bir ferman olduğunu açıklaması.
10.	Hz. Ali ile yaptığı konuşmadan 7 gün sonra Hz. Fâtıma'nın vefat etmesi.	Hz. Fâtıma'nın vefat etmesi ve cenazeyi Hz. Ali'nin yıkaması.
11.	Böyle bir bilgi bulunmamaktadır.	Cenazenin kaybolması
12.	Hz. Fâtıma'nın cenazesini Hz. Ali'nin Medine mescidine getirmesi, otuz bin sahabe ve yedi kat gökteki meleklerin katılımı ile cenaze namazının kılınışı ve vasiyetleri yerine getirilerek defnedilmesi.	Hz. Ali'nin sarığını başına koyup cenazeyi kollarına alması ve en yaşlı sahabenin Hz. Peygamberden "Hz. Ali sarığını başına koyduğunda cenazeyi kollarına aldığında bütün halk toplansa güç yetiremez." dediğini nakledişi ve sahabelerin evlerine dağılmaları.

Vefāt-nāme-i Ḥażret-i Fāṭımā Razıyallāhü ʿAnhā ile içerik olarak aynı olmakla birlikte ses bilgisel, şekil bilgisel, leksikolojik farklar bulunan *Fāṭımānıŋ Vefâtı* (C nüshası) adlı eser G. Jarring koleksiyonunda Prov. 25 ile kayıtlıdır. *Fāṭımānıŋ Vefâtı*, 4 ayrı hikâyenin bulunduğu 19 varaklık el yazmasının 2a-4a varakları arasında yer almaktadır. A ve C nüshaları arasında içerik olarak iki farklılık bulunmaktadır. Bunlardan birincisi A nüshasında Hz. Ali'nin üçüncü vasiyeti bulunmazken C nüshasında bulunmaktadır. İkinci farklılık ise C nüshasında Hz. Fatıma'nın defini ile ilgili başka bir rivayete daha yer verilmiş olmasıdır (Karasu 2021: 1124-1144).

Eserin özeti

Rivayet edilir ki Hz. Peygamberden sonra kendisinin de vefat edeceğini haber alan Hz. Fâtıma bunun üzerine abdest aldı, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in saçlarını taradı, birkaç günlük ekmek için hamur yoğurdu. Bu hâli gören Hz. Ali, şaşırarak Hz. Fâtıma'ya "Siz hiçbir zaman bu kadar dünyalık iş yapmaz, ibadet dışında işlerle meşgul olmazdınız. Bugün ne oldu?" dediler. Bunun üzerine Hz. Fâtıma, "Ya Ali, babam hakkın rahmetine kavuşalı altı ay oldu, benim de ahiret yurduna dönme vaktim geldi, bu sebeple saçımı başımı taradım, oğullarımın saçlarını taradım, benden sonra onların saçlarını kim tarayacak?" Bunları duyan Hz. Ali müteessir bir vaziyette ağlarken Hz. Fâtıma'ya iki vasiyetini söyledi. Hz. Fatıma ise Hz. Ali'ye vefatından sonra kendisini onun yıkamasını, ortalığı yıkarcasına ağlamamasını ve kendisi ile bir fermanı da gömmesini vasiyet etti. Hz. Ali, fermanın ne olduğunu sorunca Hz. Fatıma, "Ben sizinle evlenmeden önce babam başlık olarak bin dirhem olsun,

dediler ancak ben bunu kabul etmedim. Bunun üzerine Hz. Cebrail, Allah (CC)'ın bana sekiz cenneti ihsan eylediğini bildiren bu fermanı getirdi." dedi. Rabbinden af dileyen Hz. Fâtıma, bu konuşmadan yedi gün sonra emanetini Hakk'a teslim etti. Hz. Fâtıma rahmetli olunca Hz. Ali karalar giydi, cenazesini Medine mescidinin önüne getirdi. Yedi kat gökteki melekler namaza geldiler, cenaze namazına otuz bin sahabe katıldı. Hz. Hasan ve Hüseyin âh u figân ettiler.

Hz. Fâtıma rahmetli olduktan üç gün sonra Hz. Ali, rüyasında Hz. Fâtıma'nın cennetin kapısında durduğunu, içeri giremediğini gördü ve bunun sebebini sorunca, Hz. Fatıma, "Komşudan gömleğimin yırtığını dikmek için bir iğne almıştım onu geri vermeyi unuttum. Bu sebeple cennete giremedim. Ya Ali, o iğneyi sapladığım yerden bulup komşumuza verir misin?" dedi. Hz. Ali, o iğneyi bulup sahibine iade etti. O günün gecesinde Hz. Ali, rüyasında Hz. Fâtıma'nın cennette bir tahtta oturduğunu, ay gibi güzel bir kızın da kendisine hizmet ettiğini gördü. Hz. Ali, Hz. Fâtıma'ya, bu kızın kim olduğunu sorunca Hz. Fatıma, "Siz bana bir gün Hz. Süleyman'ın hikâyesini anlatmıştınız. Hz. Süleyman damadına taç giydirmiş, memleketini ve hazinelerini ona vermişti. Hz. Süleyman, dünyada padişahlık ettiği için cennete diğer peygamberlerden kırk yıl sonra girecek ama Hz. Muhammet (SAV), dünyayı kendisine dost edinmediği için cennete ilk girecek olandır, demiştiniz. Bu kız, sizin bana hikâyesini anlattığınız Hz. Süleyman'ın kızıdır. Bu kızı, Allah (CC) bana hizmetkar kıldı." dedi. Hz. Ali, bu rüyadan uyanınca Allah'a sonsuz şükürler etti.

Yapılan bu çalışma ile bahsi geçen el yazmasının çeviri yazısı yapılmış, ses bilgisi ve şekil bilgisinde önemli görülen unsurları tespit edilmiş, söz varlıklarından deyimlere ve Oğuz Türkçesine ait şekil özelliklerine de yer verilmiştir.

Metot

Çalışmada, eserin tanıtımına yer verilmesi nedeniyle el yazması bir eserin yazı türü, varak sayısı ve benzeri özelliklerinin belirlenmesine imkân sağlayan tasnif yönteminden yararlanılmıştır (Köksal 2012: 189). Eserin çeviri yazısı ve dil bilgisi incelemesinde ise yazılı ya da görsel materyallerin sistemli biçimde analiz edilmesine dayanan nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır (Cansız Aktaş 2014: 363).

Metnin İmlâ Özelliklerine İlişkin Tespitler

Kocaoğlu /é/ sesinin Orhun Türkçesinde ı, i; Eski Uygur Türkçesinde ı, i; bu yazım geleneğinin devamı olarak Arap alfabesinin kullanıldığı yıllarda da ı, i seslerini karşılayan harf (ى) ile gösterildiğini belirtmekte ve *Muhâkemetü'l-Lügatey*'e dayandırarak Çağatay Türkçesinde bu sesin bulunduğuna özellikle vurgu yapmaktadır (2003: 266-267). Ancak Çağatay Türkçesiyle yazılmış olan metinlere bakıldığında /ى/ harfinin kapalı /é/ ile yazılması gereken kelimelerde istikrarlı bir biçimde kullanılmadığı görülmektedir. Bu sebepledir ki aynı kelimenin yazımında bilim adamları arasında farklılıklar gözlemlenmekte, bu konudaki ilmî tartışmalar hâlâ devam etmektedir. Üzerinde inceleme yaptığımız eserde kapalı /é/ sesi ile yazılması gereken kelimelerde /ى/ harfinden faydalanılmadığı için ilgili kelimelerin çeviri yazısında /é/ sesi kullanılmamıştır.

b->p-/-b->-p-/: patraḳ 292a/02. Metinde /p/ sesi için çoğunlukla /ب/ harfi kullanılmışken bu kelimede /پ/ harfi kullanılmıştır. Bu ses değişimi Çağatay Türkçesinde yaygın olmamakla birlikte *Kâbus-nâme*'de (Uygun 2021: 55); günümüz çağdaş Türk lehçelerinden ise Özbek Türkçesinde, Yeni

Uygur Türkçesinde kelime başında (Coşkun 2017: 43; Öztürk 2020: 30;), Kazak Türkçesinde kelime başı ve sonunda (Biray vd. 2018: 46), Kırgız Türkçesinde alıntı kelimelerde kelime başında (Kasapoğlu Çengel 2020: 86) Hakas Türkçesinde ET'den gelen kelimelerde kelime başında (Çelik 2023: 30) görülmektedir.

Apar- fiili, al- fiiline zarf fiil eki -(I)p daha sonra da tasvir fiili bar-'ın birleşiminden meydana gelmiştir. Bu birleşme zamanla apar- biçiminde tabanlaşmıştır (Akın 2021: 158). Çağatay Türkçesinde apar- birleşik fiilinin bile kullanımı yaygın değilken üzerinde çalışılan metinde bu birleşik fiil yapısının alıp aparġay 292a/14 biçiminde kullanılmış olması dikkat çekicidir.

Metinde bulunma durumu ekinin bir yerde yönelme anlamında kullanıldığı tespit edilmiştir. 292a/07 ol kim bir ḫaṭ bardur meni gūrda ḳoyġanda

Türkçede sayı sıfatı çokluk bildirdiğinde isme çokluk eki gelmezken metinde bu durumun dışında bir örnek bulunmaktadır. otuz miŋ ṣaḥābeler (292b/09)

Çağatay Türkçesi ve devamındaki çağdaş Türk lehçelerinde tap- fiili, bul- ve türevleri anlamında kullanılmaktadır. Metinde al- veya ol- anlamında yardımcı fiil olarak kullanıldığına bir örnek bulunmaktadır. *ḫaber taptılar irse* (291b/03).

Metinde bir yerde *hem* bağlacı *dA* bağlacı yerine kullanılmıştır. *yā ʿAlį meniŋ hem sizge üç sözüm bar* (292a/04).

Metinde Yer Alan Oğuzca Unsurlar

ET'de belirtme durumu eki +(I)g iken Oğuz Türkçesinde /g/ sesi erimiş ek /+I/ olmuştur (Korkmaz 1972: 441). Çağatay Türkçesinde /+I/ görülmesi Oğuz Türkçesi etkisiyledir (Argunşah 2018: 144-145; Kaymaz 2004: 205). yıl**ı**dın 293a/12, yurtuḳın**ı** 293a/01, iç**i**de 293a/06, men**i** 292a/07, sebeb**i** 293a/03, sefer**i** 292b/04

Eski Anadolu Türkçesinde çok sık kullanılan –(I)bAn/-(U)bAn zarf fiilinin Çağatay Türkçesinde de kullanılmasında Oğuz Türkçesi etkisinden söz edilebilir (Eker 2012: 74). sürt**üben** 292b/01

Metinde Geçen Deyimler ve Halk Edebiyatı Unsurları

İncelediğimiz eserde, Hz. Fâtıma'nın Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'e olan sevgisini ortaya koymak için kullanmış olduğu *ciger köşem* (292a/06); bir işi aralıksız sürdürmek anlamında Türkiye Türkçesinde de kullanılmakta olan *başımnı secdedin kötermes-men* (292b/02-292b/03) deyimler yer almaktadır (URL-2). Metinde yer alan başına toprak saçmak, cenaze yakınlarının defin sırasında veya sonrasında mezar toprağını başlarına savurmak suretiyle üzüntü ve kederlerini göstermeleri adetinden ortaya çıkmış olan ve deyimleşmiş bir yapıdır (Yılmaz 2013: 337). Metinde *başlarıġa tofraḳ saçıp yıġladılar* (292b/10) biçiminde yer almaktadır. Başına toprak saçmak, ifadesi *Kabus-nâme*'nin Çağatay Türkçesine çevirisinde de öldürmek, anlamında kullanılmaktadır (Uygun 2021: 237).

Türk kültüründe hem İslamiyet'ten önce hem de sonra sayıların önemli bir yeri vardır. Türk kültüründe, Şamanizm'den Alevi-Bektaşi geleneğine, Oğuz Kağan Destanından Manas Destanına, Dede Korkut Hikâyelerine kadar halk kültürünün hemen hemen her alanında üç sayısına rastlamak

mümkündür. Üç sayısının halk hikâyelerinde ve destanlarında bu kadar çok kullanılması onun bir motife değer olmasını sağlamıştır (Hirik 2017: 229). *yā ʿAlį meniŋ hem sizge üç sözüm bar* (292a/04)

Türk kültüründeki yedi sayısının gizemi İslam'dan önce ortaya çıkmış ve İslam ile daha da derinleşmiştir. Kültürün önemli bir yansıması olan edebiyatta ise yedi sayısı, bazen dinî motifleri anlatmak, bazen de olayın anlamını güçlendirmek, olayı daha tesirli kılmak için kullanılmıştır (Torebekkyzy 2021: 90). *dip ḥażret-i Fāṭımā razıyallāhü ʿanhā yette kündin keyin* (292b/04)

"Başlangıçta, Türklerin eski dini olan Kök Tengri (Gök Tanrı) inancı ile sekiz "8" kutsal ile bağlantılı hale gelmiştir. İlerleyen süreçte, Türklerin İslamiyet'i kabulünden sonra, bu kutsallık kendisini sekiz ve Cennet imgelerinin birleşmesi ile anlam bulmuştur. Türk mitolojisinde gök ve kutsalla bağlantılı olan sekiz sayısının temsili, İslam inancında sekiz Cennet kapısı ile bağlantılı olarak "sekiz Cennet'e" ya da müstakil olarak sadece "Cennet'e" evrilmiştir. Cennet ve sekiz arasındaki bağlantı, Kur'ân-ı Kerîm'de doğrudan "Sekiz Cennet" şeklinde bir ibare bulunmasa da ayetlerde, sekiz ayrı Cennet veya Cennet kapılarının, isminin geçmesi ile açıklanmaktadır." (Aslan ve Duran 2021: 401). *sekkiz uçmaḳnı* (292a/12)

"Yüklendiği anlamlarla birlikte kullanılan ve taşıdığı çeşitli değerleri mitolojik dönemlerden ve kutsal dinlerden alan kırk, hazırlama ve tamamlama sayısı göreviyle karşımıza çıktığı gibi aynı zamanda çokluk bildirme ifadesi olarak da kullanılmıştır. Hayatın her safhasına giren kırk sayısının çeşitli ritüellerde, büyü ve sihir yapımında kullanıldığı da göze çarpmaktadır. Türk kültüründe yaygın olarak görülen sayı simgeciliğinin temeli mitolojiye ve kutsal dinlere dayanmaktadır. Mitolojik ve dinî değerler taşıyan kırk sayısı, yüklendiği bu özel anlamlarla halk inançlarında da etkin bir role sahip olmuştur. Toplumun duygu ve düşüncelerini, hayallerini, inançlarını, gelenek ve göreneklerini, dünya görüşlerini, ideallerini yansıtan mitoloji, efsane, destan, masal, halk hikâyesi ve halk şiiri gibi halk edebiyatı türlerinde 'kırk'ın formülistik bir sayı olarak sıklıkla kullanıldığını görmekteyiz." (Güvenç 209: 95). *ol dünyāġa pādişāh bolġan sebebdin barça peyġamberlerdin ḳırk yılıdın keyin* (293a/12)

Çeviri Yazı

291b

291b/01 Vefāt-nāme-i ḥażret-i Fāṭımā razıyallāhü ʿanhā

291b/02 andaġ rivāyet kılurlar kim ḥażret-i[3] Fāṭımā razıyallāhü ʿanhā ḥażret-i 291b/03 ṣalla'l-lāhü ʿaleyhi ve sellemdin keyin öz vefātlarını ḫaber taptılar irse 291b/04 ṭahāret ḳıldılar ḥażret-i şehzāde emīrü'l-müminīn imām Ḥasan ve imām Ḥüseyin- 291b/05 -niŋ kāküllerini taradılar bir neçe künlük nānġa ḫamır ḳıldılar ḥażret-i ʿAlī razı- 291b/06 -yallāhü ʿanhe bu ḥālni körüp ḥayrān ḳaldılar aydılar ey Fāṭımā siz hīç vaḳt- 291b/07 -da bu kār u bārnı ḳılmas irdiŋiz ṭāʿat ʿibā[det]din özge işġa meşġūl 291b/08 bolmas irdiŋiz bukün ne sır kördüŋüz didiler ḥażret-i Fāṭımā aydılar yā ʿAlī 291b/09 biliŋ ve agāh boluŋ ki babam payġamber ʿaleyhi's-selāmdın ayrılġalı alte ay tamām bolup- 291b/10 -dur kerek kim men hem saġrı aḫret ḳılġay-men anıŋ üçün baş közümni 291b/11 taradım bu iki ferzendimniŋ kāküllerini taradım mendin keyin ḳalsalar olar- 291b/12 -nıŋ kāküllerini taraġalı kişi

[3] Metinde "ḥaẓreti" şeklinde yazılmıştır.

çıḳmas ol sebebdin bu işlerni ḳıldım didiler 291b/13 ḥażret-i ʿAlī keremallāhu veche perīşān ḥāl bolup yıġladılar aydılar kim yā Fāṭımā

292a

292a/01 meniŋ sizge emānet sözüm bar zinhā[r] unutmaġay evvel sözüm 292a/02 ol ki meni hem patraḳ alıp barġay-siz ikinçi ol ki meniŋ dik ʿāsī ve cāfī bende- 292a/03 -din yüz duʿā ve selām ayġay-siz ḥażret-i Fāṭımā rażıyallāhü ʿanhā aydılar 292a/04 yā ʿAlī meniŋ hem sizge üç sözüm bar aytay zinhār unutmaġay-siz 292a/05 evvel sözüm ol ki meni öz ḳoluŋuz birle yup defn ḳılıŋ yana biri ol kim 292a/06 feryād u fiġān birle yıġlamaŋ iki ciger köşem ḳorḳmasun üçünçü söz 292a/07 ol kim bir ḫaṭ bardur meni gūrda ḳoyġanda şol ḫaṭnı gögsümde ḳoyuŋ 292a/08 didiler ḥażret-i ʿAlī sordılar yā Fāṭımā ol ḫaṭ ne turur Fāṭımā aydılar 292a/09 yā ʿAlī ol ḫaṭ ki meni sizge berürde meniŋ kābīnimni babam miŋ direm 292a/10 bolsun didiler men rāżī bolmadım şol zamān ḥażret-i Cebrāʾīl 292a/11 ʿaleyhi's-selām yarlıġ alıp keldi yā Muḥammed Ḫudāy teʿālā Fāṭımānıŋ 292a/12 kābīniġa ʿāsī ü cāfī ümmetler üçün sekkiz uçmaḳnı ʿaṭā ḳıldı 292a/13 dip irdiler şol ḫat turur ki gögsümde ḳoyġay-siz rūz-ı maḥşerde 292a/14 alıp aparġay-men Ḫudāy teʿālānıŋ vaʿdesini özidin eşitkey-men dip 292a/15 irdiler ʿāṣī ü cāfī ümmetler üçün babam bī-ġam-nāk tururlar

292b

292b/01 ol kibriyāġa yaş yerge ḳoyup yüz közümni sürtüben ayta-men 292b/02 vāġfirlenā men kāne ev ebnāinā[4] yarlıḳadım dimegünçe başımnı 292b/03 secdedin kötermes-men inşāllāhü teʿālā yār cānı uçmaḳġa yarlıḳay 292b/04 dip ḥażret-i Fāṭımā rażıyallāhü ʿanhā yette kündin keyin āḫret seferi 292b/05 ḳıldılar ḳālū innā lillāhi ve innā ileyhi rāciʿūn[5] ḥażret-i Fāṭımā 292b/06 ʿAlī kerimu'l-lāhi veche ḳara libās kiydiler ḥażret-i Fāṭımā rażıyallāhü ʿanhānıŋ 292b/07 cenāzelerini Medīne mescidiniŋ alıda ḳoydılar ol ḥażret-i Cebrāʾil 292b/08 yette ḳat kök ferişteleri namāzġa keldiler andın otuz miŋ ṣaḥābeler 292b/09 çehāryār-ı bā-ṣafā namāzġa ḥażret-i şehzā pāy-ı kevnīn imām Ḥasan ve imām Ḥüseyin mātem tutup 292b/10 başlarıġa tofraḳ saçıp yıġladılar ol küni bularnıŋ āh-ı fiġānları 292b/11 güyā ḳıyāmet ḳayyum boldı tamām ḫalāyıḳ ʿeẕā-vār boldılar ḥażret-i Fāṭımā- 292b/12 -nıŋ cesedlerini gūrda ḳoyup vaṣiyetlerini becā keltürdiler 292b/13 ḥażret-i ʿAlī keremullāh veche üç kündin keyin tüş kördiler kim ḥażret-i 292b/14 Fāṭımā rażıyallāhü ʿanhā behiştniŋ eşigide turupdurlar sordılar 292b/15 kim yā Fāṭımā behiştke kirmediŋizmü aydılar yā ʿAlī ḳoşnınıŋ bir

293a

293a/01 yiŋnesini tilep idim köŋlegimniŋ yurtuḳını tikey dip ol yiŋne 293a/02 tamġa sançıp ḳoyup idim unutup ḳalıpdur-men şol yiŋneniŋ 293a/03 sebebi dip behiştke kirgeni ḳoymadılar yā ʿAlī ne bolġay ki şol yiŋne- 293a/04 -ni tapıp igesige berseŋiz ḥażret-i ʿAlī keremu'l-lāhi veche bu tüşni körüp oyġandı- 293a/05 -lar yiŋneni tapıp igesige berdiler taŋla kiçesi ne tüş kördiler ḥażret-i 293a/06 Fāṭımā rażıyallāhü ʿanhā behiştniŋ içide bir taḫt üstide olturupdurlar 293a/07 bir ḳız āf-ı ṭāb ṭāʿat-i yegāne ve ḥażret-i Fāṭımānıŋ ḫiẕmetleride turup- 293a/08 -dur ḥażret-i ʿAlī sordılar yā Fāṭımā ol yegāne-i ḫiẕmet neme ḳızdur ḥażret-i 293a/09 Fāṭımā aydılar yā ʿAlī ol vaḳt kim siz Süleymān peyġamberniŋ vaḳʿāsını ḥikāye ḳılıp 293a/10 arżūsını ḳılıp irdiŋiz ḥażret-i Süleymān peyġamber

[4] Bizleri, çocuklarımızı ve her kim olursa affeyle.
[5] Kur'an-ı Kerim 2/156. Ayetin bir kısmı "… dediler ki doğrusu biz Allah'a aidiz ve kuşkusuz O'na döneceğiz", URL-3.

küyev oġlıġa tāc 293a/11 memleket ḫazīne ve defīne beripdür dip irdiŋiz ḥażret-i Süleymān peyġamber 293a/12 ol dünyāġa pādişāh bolġan sebebdin barça peyġamberlerdin ḳırk yılıdın keyin 293a/13 behiştke kirer ammā babam ḥażret-i Muḥammed sallāhü ʿaleyhi vesellem dünyānı dost 293a/14 tutmaġan üçün barça peyġamberlerdin ilgeri behiştke kirdiler yā ʿAlī bu ḳız 293a/15 ser-ḥikāye ḳılġan Süleymān ʿaleyh's-selāmnıŋ ḳızı turur Ḫudāy teʿālā maŋa

293b

293b/01 ḫiẕmet-kār ḳıldılar ḥażret-i ʿAlī razıyallāhü ʿanhā bu tüşni 293b/02 körüp oyġanıp Ḫudāy teʿālaġa şükr ü ṣenā aydılar 293b/03 bisyār-ı şād-mān boldılar 293b/04 amīn rabbe'l- 293b/05 -ʿālemīn

Kısaltmalar

ET: Eski Türkçe

Sonuç

Hz. Fâtıma, Hz. Peygamberin kızı, Hz. Ali'nin eşi, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in anneleri olması hasebiyle İslam tarihinde önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple de İslam tarihinin her devrinde hakkında çeşitli eserler yazılmıştır. İncelediğimiz Hz. Fâtıma'nın vefatını konu alan *Vefāt-nāme-i Ḥażret-i Fāṭımā Razıyallāhü ʿAnhā* adlı eser, Çağatay Türkçesi Klasik Sonrası Devrinde istinsah edilmiştir. Vefât-nâme türündeki el yazması, G. Jarring'in koleksiyonundan temin edilmiş olan bir risalenin içerisinde mensur şekilde yer almaktadır. Genel hatlarıyla devrinin ses ve şekil bilgisi hususiyetlerini yansıtıyor olmakla birlikte eserde kelime başında *b>p* değişimi, apar- fiilinin *alıp apar-* biçiminde kullanılması, bulunma durumu ekinin bir yerde yönelme durumu görevinde kullanılması (292a/07 gūrda ḳoyġanda), görülen geçmiş zamanında sadece çoğul 2. ve 3. şahısta düzlük-yuvarlaklık uyumunun bozulması (boldı, sordı, keltürdiler) eserin dikkat çekici hususiyetlerindendir.

İncelenen metinde belirtme durumunda /+I/ (yurtuḳını 293a/01), zarf fiil ekleri içerisinde -üben (sürt*üben* 292b/01) ekleri Oğuz Türkçesi özelliği olarak değerlendirilebilir.

Çağatay Türkçesi ve devamındaki çağdaş Türk lehçelerinde tap- fiili, bul- ve türevleri anlamında kullanılmakla birlikte yardımcı fiil olarak da kullanılmaktadır. Metinde bu duruma örnek olarak haber al-, haberdar ol- anlamında ḫaber taptılar irse 291b/03 şeklinde bir kullanım bulunmaktadır. *hem* bağlacı metinde bir yerde *dA* bağlacı yerine kullanılmıştır (yā ʿAlį meniŋ hem sizge üç sözüm bar 292a/04).

Türkçede sayı sıfatının kullanıldığı yerlerde isme çokluk eki gelmez. Metinde bu kurala aykırı kullanım bulunmaktadır. otuz miŋ ṣaḥābeler (292b/09)

Hz. Ali'nin Hz. Fâtıma'yı vefatından *üç* gün sonra rüyasında görmesi, *yedi* kat gök ve Hz. Ali ile konuştuktan *yedi* gün sonra Hz. Fâtıma'nın rahmetli olması, *sekiz* cennet, Hz. Süleyman'ın cennete diğer peygamberlerden *kırk* yıl sonra girmesi biçimlerinde metinde yer alan sayıların Türk mitolojisinde önemli bir yeri vardır.

Eserde bulunan *feryād u fiġān birle yıġlamaŋ iki ciger köşem* (292a/06) ibaresindeki deyim çok sevdiklerimiz için Türkiye Türkçesinde *ciğerimin köşesi, başımnı secdedin kötermes-men* (292b/02-

292b/03) bir işi aralıksız sürdürmek anlamında, hâlâ kullanılmaktadır. *başlarığa tofraḳ saçıp yığladılar* (292b/10) ibaresinde geçmekte olan *başlarına toprak saçmak* kültürel geçmişin izlerini taşımakta ve büyük bir kederi ifade etmektedir.

Kaynaklar

Akın, C. (2021). "Kırgız Türkçesinde Tabanlaşmış Birleşik Fiiller". *Selçuk Türkiyat*, S. 51, s. 155-164.

Aksu, A. (2017). *Cennet Kadınlarının Seyyidesi Hz. Fatıma*. Sivas: Sivas Belediyesi Yayınları.

Argunşah, M. (2018). *Tarihî Türk Lehçeleri: Çağatay Türkçesi*. İstanbul: Kesit Yayınları.

Aslan, Y. ve R. Duran (2021). "Türk Sanatında 'Cennet' Damgası ve Türk Kültüründe Sekize '8' Yüklenen Anlamlar". *Selçuk Türkiyat*, S. 51, s. 383-405.

Ayaz, B. (2022). "Hz. Fatıma'nın Ölümüne Dair Yazılan Halk Tipi Bir Mesnevinin Halk Bilimi Açısından İncelenmesi". *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, s. 251-262.

Biray, N., Ayan, E. ve Kurmangaliyeva Ercilasun, G. (2018). *Çağdaş Kazak Türkçesi: Ses-Şekil-Cümle Bilgisi, Metinler*. İstanbul: Bilge Kültür.

Cansız Aktaş, M. (2014). "Nitel Veri Toplama Araçları". *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ed. M. Metin. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Coşkun, M. V. (2017). *Özbek Türkçesi Grameri*. Ankara: TDK Yayınları.

Çelik, F. (2023). *Altay Türkçesi ve Hakas Türkçesi Karşılaştırmalı Grameri (Ses Bilgisi, Şekil Bilgisi)*. İstanbul: Kimlik Yayınevi.

Eckmann, J. (2009). *Çağatayca El Kitabı*. İstanbul: Kesit Yayınları.

Eker, Ü. (2012). *Seyyid Kasımî'nin Destanlarında Görülen Eski Anadolu Türkçesi Etkisi*. Yozgat: Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.

Gün, F. (2022). "Hemedan Âşıklık Geleneğinde Cönkler". *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, C. 6, S. 4, s. 1244-1264.

Gün, F. (2024). "Gelenekten İdeolojiye: İran Azerbaycan Türklerinde Mersiye ve Meddahlık Geleneği". *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 26, S. 2, s. 411-434.

Güvenç, A. Ö. (2009). "Kırk Sayısının Halk Edebiyatı Ürünlerinde Kullanımı Üzerine Bir İnceleme". *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 41, s. 85-97.

Hirik, R. (2017). "Türk Dünyası Atasözlerinde Sayılar ve Anlam Alanları". *International Journal of Languages' Education and Teaching*, C. 5, S. 1, s. 223-241.

Kaba, H. (2022). "Yesevi Şairi Şems-i Âşî ve Cühûd-nâme'si". *TEKE Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, C. 11, S. 3, s. 1041-1062.

Karasu, M. (2021). "Geç Dönem Çağatay Türkçesiyle Yazılmış Bir El Yazmasının Yazım, Ses ve Yapı Özellikleri Üzerine (Yazı Çevirimli Metin-İnceleme)". *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, C. 5, S. 2, s. 1121-1144.

Kasapoğlu Çengel, H. (2020). *Kırgız Türkçesi Grameri (Ses ve Şekil Bilgisi)*. Ankara: TDK Yayınları.

Kayaokay, İ. (2021). "Hz. Ali'nin Şehadeti Hakkında Manzum Bir Vefât-nâme: Der-Beyān-ı Vefāt-ı Ḥażreti ʿAli". *6. International Istanbul Scientific Research Congress*. Ed. Ö. Yavuz, V. Qahramanov ve T. Fırat. s. 81-99.

Kaymaz, Z. (2004). "Çağatay Türkçesinde Oğuzca Unsurlar Üzerine". *Amancolovskie Çteniya*. Öskemen, Kazakistan.

Kocaoğlu, T. (2003). "Tarihî Türk Lehçeleri Metinlerinin Transkripsiyonlanmasında Kapalı é / i Meselesi". *Türk Kültürü*, S. 483-484, s. 266-281.

Kolikpınar, M. (2024). *Çağatayca Bir Dinî Hikâyeler Mecmuası (Çeviri Yazı-Türkiye Türkçesine Aktarım-Dizin-Tıpkıbasım)*. İstanbul: Ihlamur Akademi.

Korkmaz, Z. (1972). *Eski Türkçedeki Oğuzca Belirtiler*. Ankara: TDK Yayınları.

Köksal, M. F. (2012). "Metin Neşrinin Ana Esasları". *TÜBAR*, S. XXXI, s. 179-209.

Kuzubaş, M. (2008). "Manzum Bir Destan Kitabı (Destân-ı Veysel Karânî, Vefât-ı Hz. Fâtıma, Vefât-ı Hz. İbrâhîm, Hikâyet-i Gügercin, Hikâyet-i Geyik)". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 1, S. 2, s. 304-340.

Ölker, P. (2016). "Hz. Fatıma Destanı". *SEFAD*, S. 36, s. 351-366.

Öztürk, R. (2020). *Yeni Uygur Türkçesi Grameri*. Ankara: TDK Yayınları.

Şengün, N. (2008). "Hz. Fatıma Mevlidi ve Vesiletü'n-Necat ile Mukayesesi". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. XII, S. 2.

Torebekkyzy, T. (2021). "Türk Halk Kültüründe ve Edebiyatında Yedi Sayısı". *Çeşm-i Cihan: Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları E-Dergisi*, C. 8, S. 1, s. 82-91.

Uygun, M. (2021). *Çağatayca Ḳâbûsnâme Tercümesi: İnceleme, Metin, Dizin, Ekler Dizini, Tıpkıbasım*. Konya: Palet Yayınları.

Yılmaz, O. (2013). "Gelenekten Deyişe Klasik Türk ve Fars Edebiyatlarının Ortak İfade Biçimlerinden 'Başa Toprak Saçmak'". *Türük Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 2, s. 336-350.

Yürümez, R. (2024a). "Çağatay Türkçesiyle Yazılmış Bir Risale". *IX. International Social Sciences Congress*. ASOS Publications.

Yürümez, R. (2024b). "Çağatay Türkçesiyle Yazılmış Bir Vefât-nâme". *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, C. 13, S. 4, s. 1218-1245.

Yürümez, R. (2024c). "Çağatay Türkçesiyle Yazılmış Rāžınāme-i Ḥażret-i Mūsā ʿAleyhi's-Selām". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 34, S. 2, s. 577-594.

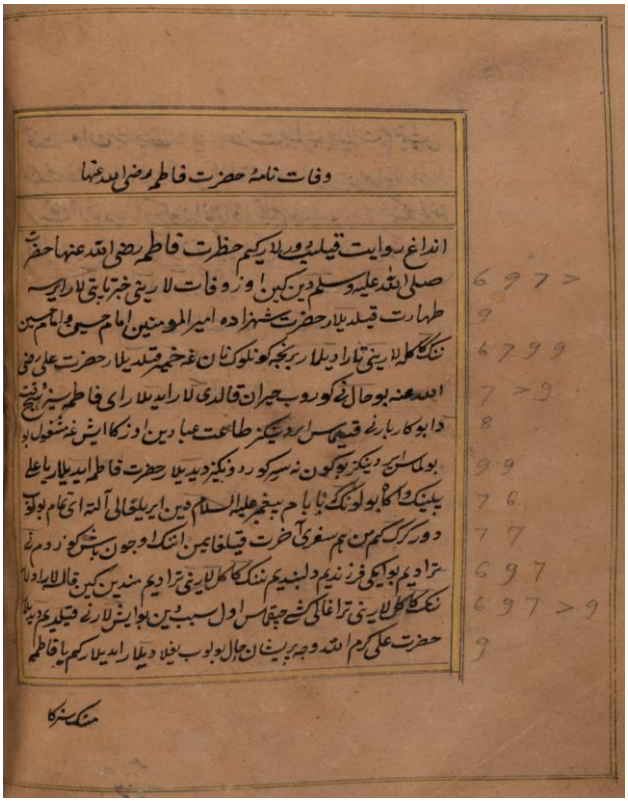
İNTERNET KAYNAKLARI

URL-1: Kandemir, M. Y. "Fâtıma". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. https://islamansiklopedisi.org.tr/fatima#1 (15.11.2024).

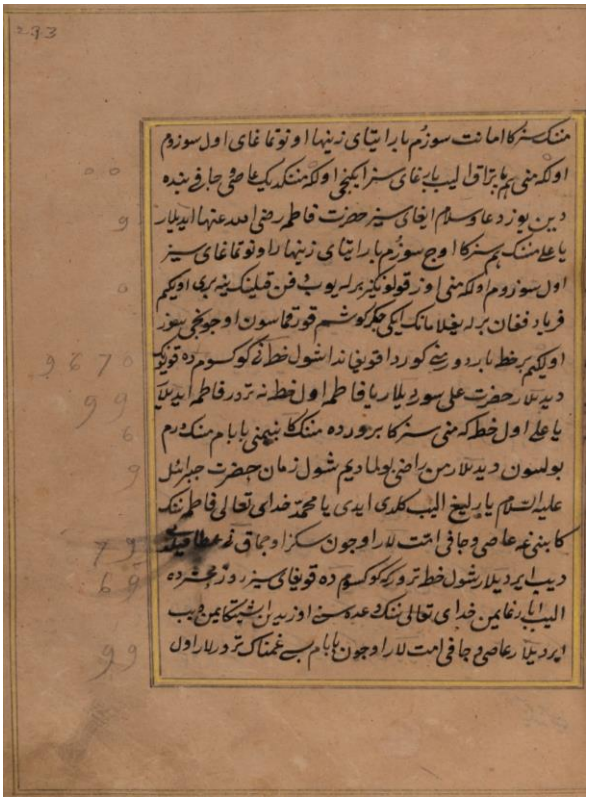
URL-2: *Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük*. https://sozluk.gov.tr/ (24.10.2024).

URL-3: *Kur'an Yolu Tefsiri*. "Bakara Suresi 155-157. Ayetlerin Tefsiri". https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Bakara-suresi/162/155-157-ayet-tefsiri (14.10.2024).

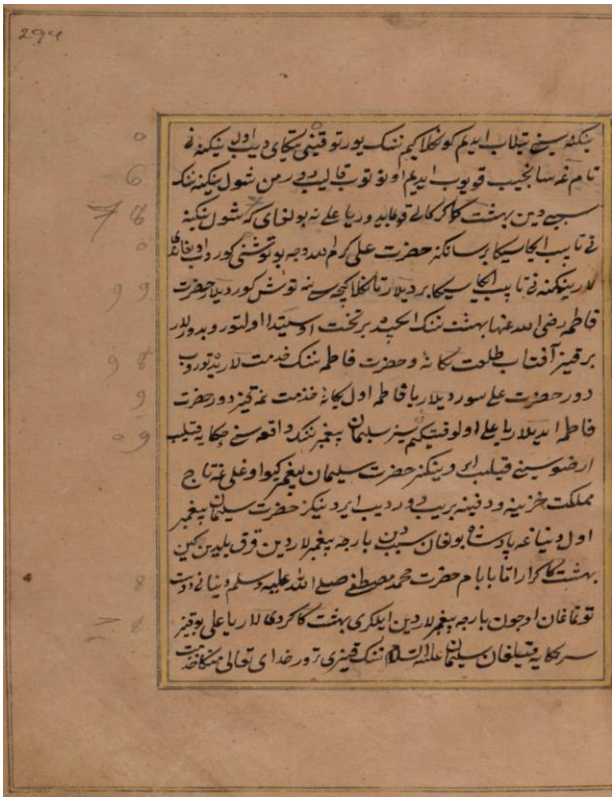
EKLER:

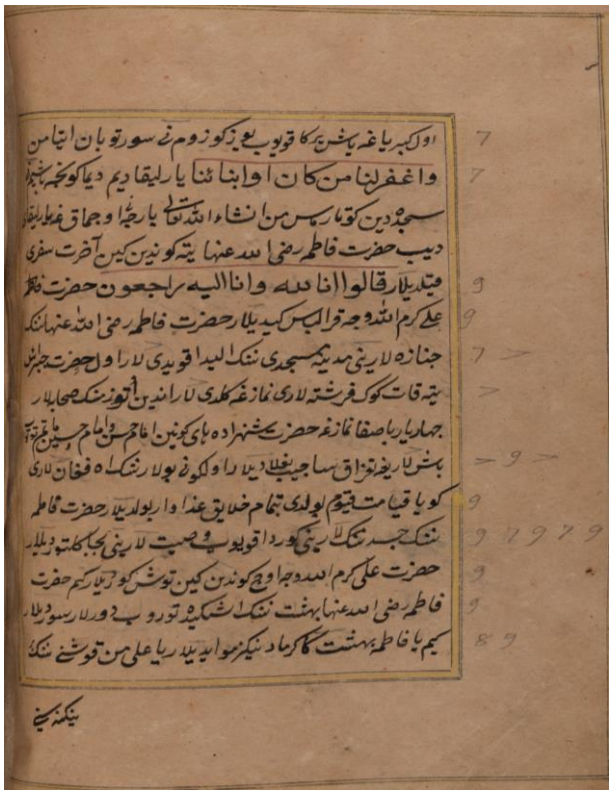
291b

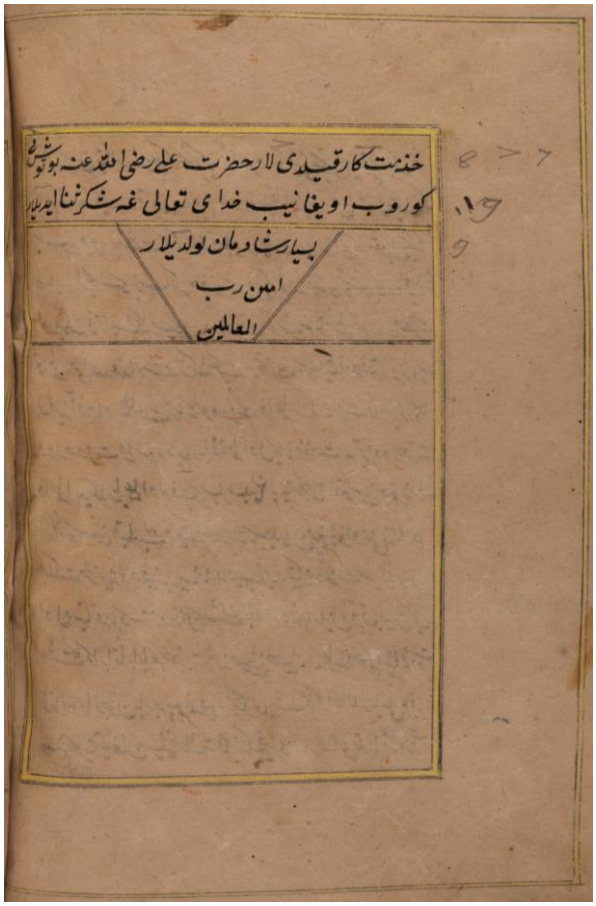
292a

292b

293a

خدمت کار قیلدی لار حضرت علی رضی الله عنه بو توشوغ
کوروب اویغانیب خدای تعالی غه شکر ثنا ایدیلار
بسیار شاد و مان بولدیلار
امین رب
العالمین

293b